

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСАХ
УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ВСЕУКРАЇНСЬКОГО

КРУГЛОГО СТОЛУ

21 листопада 2019 року

ВІННИЦЯ 2019

УДК 159.9.01(477)

ISBN 976-785-8304-51

**ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР – академік Національної академії медичних наук України,
ректор Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович**

**ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА – проректор з наукової роботи
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук професор, професор кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович,**

**професор кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор Вергелес Костянтин Миколайович**

Редакційна колегія:

Черкасов Святослав Васильович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Харьковченко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Васильєва Ірина Василівна доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини національного медичного університету ім. О.О. Богомольця

Ратніков Володимир Сазонович доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Вінницького національного технічного університету

Попов Володимир Юрійович доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії Донецького національного університету ім. В.Стуса

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах України Матеріали доповідей та виступів всеукраїнського круглого столу 21 листопада 2019 року Вінниця 2019. ТОВ «Друк плюс» . – 264 с.

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників всеукраїнського круглого столу «**Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах України**», який відбувся в Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 21 листопада 2019 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, пошукувачам, студентам та усім хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори круглого столу та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (протокол № 5 від 26. грудня 2019р.)

УДК 159.9.01(477)

ISBN 976-785-8304-51

7. Томашевская М. Плутарх // Плутарх. Избранные жизнеописания: В 2-х т. – М.: Правда, 1987. – Т. 1. – С. 5–24.

Черкасов С.В., д. філос. н., професор,
завідувач кафедри філософії та суспільних наук,
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ І МЕДИЦИНІ

В античний період вперше проблема людини у філософії і медицині була поставлена Піфагором (580-500 рр. д. н. е.). Ще задовго до Сократа і Платона Піфагор пропагує цілісність людської особистості, в якій фізична, психічна, моральна та інтелектуальна складові не можуть бути відокремлені, як пізніше про це свідчить відомий вислів Сократа: «знання, яке не розрізняє добро і зло, не являється істинним». З точки зору Піфагора, кожна людина повинна дотримуватися наступних правил: уникати будь-яких хитростей; відтинати від тіла хвороби, від душі – невігластво, від утроби – розкіш, [1] від міста – смуту, від сім'ї – сварку. Піфагору приписують введення терміну «філософ». Філософи належать до особливого типу людей. Вони замість того, щоб турбуватися про славу, чи визнання, гроші чи прибуток, не дивлячись на труднощі і перешкоди, все життя присвячують вивченню природи. У Піфагора душа являє собою суворі числові співвідношення, і вона ніби за покарання прикріплена до людського тіла, тобто Піфагор розділяє позицію метемпсихозу. Крім того, здорове тіло завжди вимагає здорової душі, а здорова душа – здорового тіла. На думку Піфагора, така гармонія є можливою за умови позитивної дії музики. Піфагор є одним із піонерів музикотерапії. В нього музика, філософія і медицина ототожнюються. Пізніше, в античний період проблема людини у філософії і медицині також розглядалося Емпедоклом, Платоном та Аристотелем. Не обходили увагою цю проблему і філософи у

період Середньовіччя, епохи Відродження та Нового часу. У наш, новітній час ця проблема під впливом науково - технічного прогресу набула принципово іншого забарвлення і, насамперед, у медицині. Перше, в умовах вузької спеціалізації все частіше ігнорується цілісний підхід до пошкодженої життєдіяльності людського організму. Друге, хвороби людей не розглядаються з позицій психосоматики. Третє, забувається, а то і зовсім ігнорується аксіома клінічної медицини: до лікаря звертається за допомогою не хвороба, а хвора людина. Четверте, пропагується дистанційна діагностика та дистанційне лікування хворих. Не заперечуючи самого факту вузької спеціалізації, ми вважаємо, що лікарське мистецтво і наукову медицину потрібно принципово відрізнити від ремесла з сучасною незліченною кількістю спеціальних інструментальних та лабораторних досліджень. Усі найдосконаліші технічні засоби, методи дослідження, сучасні наукові знання, їх використання у клініці практична медицина покликана узгоджувати з високими моральними нормами та принципами лікарського обов'язку. Без такого узгодження всі злети, досягнення медичної науки знецінюються, втрачають смисл. Без емпатії та конструктивних взаємовідносин лікаря і пацієнта клінічна медицина не існувала, не існує і не могла існувати. Лікар не може бути байдужим до всього того, що стосується хворого, який йому довіряє та очікує від нього медичної допомоги. Лікарська професійна репутація клініциста, що використовує найновіші методи розпізнання хвороби, медикаменти та оперативний і при цьому втрачає безпосередній контакт з хворим, може не тільки не підвищуватись, а упасти всупереч його сподіванням. Не варто дивуватися з того, що значні успіхи в лікуванні хворого здобуваються ціною прийняття рішення, яке є непохибним, безпомилковим не тільки з точки зору сучасного науково-технічного рівня, але й обґрунтоване з позицій психотерапевтичного впливу на пацієнта. Лише в тих випадках, коли сучасні методи діагностики, збільшуючи точність і ефективність досліджень, не порушують встановлену єдність між лікарем і хворим, клініцист може тішити себе надією про позитивний психотерапевтичний вплив на пацієнта.

На жаль, у більшості випадків молодий лікар не цікавиться цією стороною лікарської справи. У діагностиці він прагне швидше до сучасного рівня інструментального та лабораторного дослідження і не турбується навіть про ті особливості мови, які допомогли б йому у спілкуванні з кожним хворим зокрема. А втім існує безліч форм мовного висловлювання, що містять ідентичний зміст, однак спричиняють різну дію на хворого в одній і тій же ситуації. Слово клініциста, його жести, рухи, міміка, інтонація висловлювань, вкраплення в мову у процесі встановлення безпосереднього контакту з хворим мають активно-дієвий характер. Досвідчений лікар завжди розмовляє з пацієнтом просто, з надзвичайно великим інтелектуальним впливом і психологічною вагою, ясно й чітко висловлюючи свою думку і не припускаючи у своїх судженнях пустоти та словоблудства. Слова стають предметними знаками мислення лікаря виключно внаслідок вмілого використання ним деяких професійних медичних прийомів та знань. Практично не засвоївши їх, неможливо коректно використовувати, розуміти значення слів, котрі надають їм хворі і таким чином здійснювати свою безпосередню, невідкладну психотерапевтичну діяльність, хоча, безперечно, досвідчений лікар має і деякі інші форми позитивного впливу на хворого крім психотерапевтичного. Всі ці форми повністю підпорядковані досвіду клініциста, а сам взаємозв'язок з пацієнтом виключно зумовлений професійною діяльністю лікаря. Не існує сумніву в тому, що безпосередній контакт лікаря з хворою людиною не зникне з його клінічної діяльності, не дивлячись на всі технічні досягнення у медицині. З цих позицій, дистанційна діагностика, дистанційне лікування хворих є абсурдними та безглуздими.

Література

1. Висловлювання втілює уважне ставлення античної людини до свого здоров'я: *modicus cibi, medicus sibi est* – помірний у їжі, сам собі лікар – С.Ч.